

Asiantuntijalausunto: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä (HE 187/2020 vp)

Suomen Biokierto ja Biokaasu ry, SBB, kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä.

Uusiutuvan energian direktiivin, RED 2, tavoitteena on edistää uusiutuvaan energian tuotantoa ja käyttöä Euroopassa. Lupamenettelyiden sujuvoittaminen on yksi toimenpiteistä, jotka jäsenmaiden tulee toteuttaa osana direktiivin kansallista toimeenpanoa. RED2 on tärkeä puitedirektiivi biokaasusektorille. Sujuvat lupakäsittelyt ovat erityisen tärkeitä biokaasusektorille, sillä toimiala omaa hyvät kasvunäkymät ja investointipotentiaalin. SBB:n arvion mukaan lakiesitys koskee vuoteen 2030 mennessä satakuntaa biokaasulaitosta Suomessa, lakiesitys on erityisen haastava biometaanin tuottavien laitosten näkökulmasta.

Hallitusohjelmassa, Kansallisen biokaasuohjelman sekä Fossiilittoman liikenteen tiekartta - työryhmien loppuraporteissa tunnistetaan, että liikennebiokaasulla voi olla merkittävä rooli kotimaan liikenteen päästöjen vähentämisessä. Nykyisillä toimenpiteillä liikenteen päästöt vähenevät yhteensä noin 37 prosenttia vuoteen 2030 mennessä, kun tavoitteena on 50 prosentin vähennys. Biokaasun potentiaali on toistaiseksi lähes valjastamatta, kun biokaasun päästövähennysvaikutus on nyt noin 30 000 CO₂-tonnia (vuonna 2019 biokaasun osuus oli 58 % ja kaasuautojen lukumäärät: 9 380 henkilöautoa, 235 kuorma-autoa, 745 pakettiautoa), kun se voisi olla yli 800 000 CO₂-tonnia (esim. 100% biokaasua: 50 000 henkilöautoa, 8000 kuorma-autoa ja 4000 pakettiautoa).

Lisäksi biokaasun ja biometaanin tuotanto tarjoaa ratkaisuja myös alueellisiin ja paikallisiin ravinneaasteisiin. Biokaasulaitos mahdollistaa orgaanisten aineiden ja jätteiden ravinteiden kierrätyksen laitosmaisesti, mistä lopputuotteena saadaan energiaa ja erilaisia kierrätysravinnevalmisteita.

2 § Lain soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön

SBB haluaa kiittää siitä, että työryhmä on arvioinut laajasti eri menettelyitä ja harkinnut niiden mukaan ottamista lain piiriin. Myös lakiesityksessä on mukana suuri joukko eri menettelyitä, mikä on SBB:n mielestä hyvä asia. Pyrkimys ”yhden luukun menettelyyn” on erittäin kannatettavaa. SBB pitää kuitenkin valitettavana sitä, etteivät kaavoitus ja

ympäristövaikutusten arviointi ole menettelyiden mukana, sillä niiden vaikutus uusien hankkeiden lupamenettelyiden kokonaiskeston kannalta on usein hyvin keskeisin. Menettelyiden kokonaissujuvuuden varmistamiseksi, SBB esittää lisättäväksi lain soveltamisalaan kaavoituksen ja ympäristövaikutusten arviointimenettelyn.

Haluamme myös todeta, että lakiesitys on laaja. Perustelumuistion sivuilla 34-39 oleva taulukko antaa hyvän tiivistelmän ehdotuksesta. Taulukkoon on koottu soveltamisalaan kuuluvat lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt ja niiden sijoittuminen sähköisen asioinnin, yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuuden ja määräaikojen soveltamisalaan. Lakiesityksessä on myös uusia asioita ympäristöllisten menettelyiden osalta, kuten määräaikaistettu käsittely ja sanktiot näiden osalta. Haasteita tuo myös se, ettei toimeenpanosta ole juurikaan esimerkkejä muista maista.

3 § Määritelmät

Pykälä 3 antaa laissa käytettävät määritelmät. SBB pitää tärkeänä, että vähintään lain soveltamisen yhteydessä varmistetaan, että määräaikaisen käsittelyn puitteissa olevat laitokset todellisuudessa tuottavat uusiutuvaa energiaa. On toki tärkeää mahdollistaa esimerkiksi varapolttoaineiden käyttömahdollisuudet laitoksilla, mutta nyt 3 §:n 5 kohta on hyvin väljä ja yleinen.

"5) uusiutuvan energian tuotantolaitoksella energiaa tuottavaa laitosta, jonka tuottama energia on täysin tai osittain uusiutuvaa;"

Lisäksi SBB haluaa huomauttaa, että 3 §:n 6 kohta voi olla epäselvä sen suhteen, minkälaiset sähköä tuottavat voimalaitokset ovat itseasiassa 10 §:ssä määritellyn määräaikaistetun menettelyiden piirissä.

"6) uusiutuvan energian voimalaitoksella tuotantolaitosta, jonka tuottamasta uusiutuvasta energiasta vähintään osa on sähköä;"

4 § Yhteyspisteviranomainen

SBB kannattaa ehdotusta, että Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus toimii lain mukaisena yhteyspisteviranomaisena ja hoitaa sille tässä laissa säädetty tehtävät. SBB pitää tärkeänä, että yhteyspisteviranomaiselle annetaan riittävät resurssit tehtävän hoitamiseen. SBB pitää tärkeänä, että yhteyspisteviranomaisen biokaasuhankkeita koskeva osaaminen varmistetaan. Biokaasuhankkeet ovat poikkeuksellisen monimutkaisia (menetelmällisesti) ja usea hakija

tarvitsee neuvontaa, mikä on mainittu myös perustelumuistiossa.

10 § Uusiutuvan energian voimalaitoksen lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden määräajat

SBB mielestä biokaasusektorin kannalta lakiehdotuksen keskeisin kohta on 10 §, joka määrittelee määräajat luvitus- ja muiden menettelyllisten hankkeiden kokonaiskestolle siten, että uusien hankkeiden menettelyiden kokonaiskesto on korkeintaan kaksi vuotta ja muutoshankkeiden kesto vuoden. Nyt lakiehdotuksessa esitetään, että määräajat koskisivat ainoastaan sähköä tuottavia laitoksia. Täten polttoaineen valmistus, kuten liikennebiokaasun tuotanto, ja lämmityslaitokset jäisivät määräaikojen soveltamisalan ulkopuolelle.

SBB esittää, että polttoaineen valmistus ja lämmityshankkeet otetaan mukaan asetettujen määräaikojen piiriin. Rajaamalla määräaikainen käsittely ainoastaan sähköä tuottaville voimalaitoksille, laitetaan niiden hankkeiden lupakäsittelykokonaisuudet etusijalle suhteessa muihin uusiutuvan energian hankkeisiin sekä kaikkiin hankkeisiin ylipäättänsä. Tämä luultavasti aiheuttaa viivästystä muiden hankkeiden etenemisessä. Nämä riski on tunnistettu myös lakiehdotuksen perustelumuistion vaikutusten arviointiosiossa sekä annetussa lausuntopalautteessa. On vaarana, ettei lakiesitys onnistu valjastamaan uusiutuvan energian potentiaalia, sillä esitys vaikuttaisi sellaisenaan edistävän uusiutuvan energian hankkeiden sujuvoittamista Suomessa ainoastaan jonkun verran. Myös aluetaloudelliset hyödyt biokaasun osalta voivat jäädä hyödyntämättä, jos biokaasulaitoshankkeet viivästyvät.

Biokaasun, erityisesti biometaania tuottavat laitokset, kannalta menetelmien sujuvoittaminen olisi erittäin tärkeää, koska biokaasulaitosten menettelyt ovat usein monimutkaisia ja haastavia niin toiminnanharjoittajille kuin viranomaisille. Tämä on tunnistettu niin perustelumuistiossa, työryhmän loppuraportissa kuin kansallisessa biokaasuohjelmassa. Kansallisessa biokaasuohjelman (TEM, 28.1.2020) loppuraportissa suositellaan, että uusiutuvan energian direktiivin toimeenpanoon liittyvän lupamenettelykokonaisuuden toimeenpanossa huomioidaan erityisesti biokaasun tarpeet. Pahimmassa tilanteessa kotimainen biokaasun tuotantomäärien kasvu viivästyy, jolloin kasvava liikennekaasun kysyntä kohdistuu fossiilisiin polttoaineisiin. Sujuvilla lupamenettelyillä voidaan osaltaan parantaa kotimaisen biokaasun hintakilpailukyky suhteessa ulkomaiseen biokaasuun.

Perustelumuiston sivulla 51 kerrotaan, että valmistelussa on arvioitu kiinteiden määräaikojen soveltamisen laajentamista myös muihin kuin sähköä tuottaviin uusiutuvan energian tuotantolaitoksiin, kuten lämmön tuotantoon. Lisäksi sivulla 52 kerrotaan, että säädösvalmistelun yhteydessä tunnistettiin, että sääntelyn toimeenpanon vaikutuksia tulee tarkastella määräaika sääntelyn kohdistamisen osalta myöhempanä ajankohtana ja arvioida tarvetta määräaika sääntelyn laajentamiselle myös muihin kuin sähköä tuottaviin laitoksiin erityisesti huomioiden eri energiantuotantomuotojen tasapuolisen kohtelun. SBB pitää tärkeänä, että polttoaineen valmistus sisällytettäisiin pykälän 10 pikaisesti. Jos tämä ei kuitenkaan ole mahdollista nyt tässä vaiheessa, niin toimet pykälän 10 laajentamisen osalta tulisi aloittaa pikaisesti. Suomen kestävä kasvun ohjelmasta voitaisiin kanavoida laajennustyöhön kehittämisrahaa *biokaasulaitoksen ympäristölliset menettelyt -pilottiin*, jossa voitaisiin demota uusiutuvan energian direktiivin mukaisen nopeutetun/määräaikaistetun luvitus- ja muiden menettelyiden toteuttamista.

15 § Menettelykäsikirjan sisältö

SBB pitää menettelykäsikirjaa lähtökohtaisesti hyvänä työkaluna neuvonnan tehostamiseksi. Oikeanlaisella neuvonnalla voidaan sujuvoittaa menettelyitä. SBB haluaa kuitenkin todeta, että menettelykäsikirjan lopullinen "onnistuminen" nähdään vasta sitten, kun menettelykäsikirja on laadittu ja koekäytetty. SBB:n mielestä onnistumisavaimet liittyvät siihen, että menettelykäsikirja on ajan tasalla, helppokäyttöinen ja kattava. Täten SBB pyytää päästä mukaan kehittämään menettelykäsikirjaa biokaasulaitosten osalta. Biokaasun osalta menettelykäsikirjaan olisi järkevää listata kaikki hankekohtaiset luvat ja menettelyt, jotta hakija ja viranomaiset saisivat hyvän käsityksen kokonaisuudesta. Työryhmän loppuraportti tarjoaa tähän jo hyvän tausta-aineiston. Pidämme myös tärkeänä, että menettelykäsikirjaa päivitetään riittävän usein. RED 2 toimeenpanon myötä menettelykäsikirjaan on varmasti saatavilla hyviä esimerkkejä myös muista EU-maista.

Lisätiedot

Anna Virolainen-Hynnä, Toiminnanjohtaja | Suomen Biokierto ja Biokaasu ry |
+358 400 987 805 | anna.virolainen-hynna@biokierto.fi